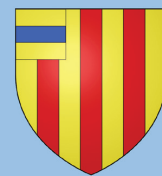

Heemkundige Kring Dr. Croquet - Walem

MAGAZINE 44 - Onderwaterzetting

Driemaandelijke uitgave : Januari - februari - maart 2017

Colofon

**Dit magazine is een uitgave van
vzw Heemkundige Kring
Dr. Croquet Walem**

**Maatschappelijke zetel:
Kloosterstraat 76
B-2800 Walem**

**www.heemkundewalem.be
info@heemkundewalem.be**

**U kan lid worden door
overschrijving van
10 euro op rekening nr.:
BE23 7512 0773 0691,
dan krijgt u de volgende nummers
van ons tijdschrift in uw bus.**

**Redactie en medewerkers
van dit nummer:**

**Staf Daems
Walter Marivoet
Hugo Rom
Eduard Serneels
Tom Van Buggenhout
Sabine Van Malderen
Kris Verreth**

**Foto voorblad: Duitse post-
kaart over de onderwater-
zetting**

Onze ereleden

Balzarini Jan-Delwiche J.	Michiels Frank
Bellon Bert-Loiselle Martine	Hellemans-Moerenhout
Bergé Jan	Morrens Paul
Boterman M.-Bosschaerts S.	Nauwelaerts Eugene
Caelen Karel	Nuyts Dirk
Carpentier Christiane	Ooghe Bart-Poot An
Coeckelbergh Willy	Op de Beeck Eddy
Daems Hendrik	Peeters Katrien (Apotheek-Walem)
De Belder Karel	Peeters-Van Laer (Schrijnwerkerij)
De Greve Frans	Peeters Henri
De Groef Gerard	Poot Jaak-Janssens Lea
De Laet Pieter	Rahier Rombaut
De Ridder Hilde	Ressler Alex
De Vos Marie-José	Ressler Willy
De Waerhert Paula,	Rom Hugo
De Win-Van Reeth	Rijmenams Frans
Dox-Vercammen	Vaes Karel
Duquene S.-Van Buggenhout C.	Van Buggenhout-Huysmans Flor
Gilon Els (Haarstudio Ellix)	Van Buggenhout Tom-Veys Ann
Goyvaerts E.	Van Damme Gerard-Loiselle Monique
Groep Gilon BVBA	Van de brul Dirk (Bouwwerken),
Honsia Clara	Van Doorne Gina (Slagerij Gina)
Janssens Pieter	Van Genechten Gaby
Laurens André	Van Lint Jean-Van den Heuvel Inge
Dokter Liekens Jo	Van Malderen Stefaan
Maes Bob-Van Buggenhout Agnes	Vander Kuylen Bart (Dierenarts)
Mariën Maria	Vansant E.
Marivoet Chantal	Verbeeck Ludo
Marivoet Martin	Verbiest Eric,
Marivoet Walter-van Berckelaer Liz	Vercammen Fons (AXA Bank)
Merckx Eddy-Tanghe Annabel	Wouters Gerald (Aannemer)

Verdediging van Antwerpen

In de polder van Battenbroek en aan de overkant van de Dijle is er al enige maanden heel wat bedrijvigheid: bomen worden geveld, grachten gegraven, het landschap verandert helemaal. Dit kadert allemaal in het grote plan ter verdediging van de metropool Antwerpen. Om de overstromingsdruk op de stad te verminderen, worden in onze streken overstromingsgebieden voorzien. Als er overstromingsgevaar dreigt, worden de sluizen geopend en zullen deze laaggelegen stukken onder water lopen, en zo wordt de stad gevrijwaard. Dit is niets nieuws: in 1914 werden dezelfde gebieden eveneens onder water gezet met de zelfde reden: de verdediging van de stad Antwerpen. Waren het in 1914 de oprukkende Duitsers die Antwerpen bedreigden, dan is honderd jaar later het wassende water de vijand.

Het plan om stukken land onder water te zetten maakte sinds de 19de eeuw deel uit van de strategie ter verdediging van de stad Antwerpen en was zelfs onlosmakelijk verbonden met de inrichting van de buitenste fortengordel. Wanneer men de dijken van Nete, Rupel en Dijle doorstak en aanliggende gebieden liet onderlopen, konden de stroombekkens van deze rivieren een natuurlijke verdediging vormen.

Het gebied tussen Walem en Willebroek kon zelfs worden herschapen in één grote watervlakte. Op de kaart merk je dat de forten van de fortengordel op geregelde afstanden van elkaar liggen en lijkt het alsof er tussen Walem en Breendonk een groot gebied open gelaten is. In de oorspronkelijke plannen van de fortengordels was het

voorzien om in Heffen een fort te bouwen, dit fort moest de schakel vormen tussen Walem en Breendonk. Dit plan werd nooit uitgevoerd. Het onderwaterzetten van Battenbroek en de gebieden rond Heindonk kon voor voldoende passieve verdediging zorgen. Op die manier moest er een fort minder worden gebouwd, wat ook budgettair een pluspunt was. Ons artikel is gebaseerd op een monografie over het onderwerp van de onderwaterzettingen rond Antwerpen.

Verder brengen we nog een aantal kortere artikels. We kijken 100 jaar terug: de oorlog gaat zijn vierde jaar in, maar het is een andere oorlog dan in 1914, nieuwe technologieën vinden hun weg naar het slagveld. Eduard Serneels haalt herinneringen op: de Walemse toneelkring Tijl Uilenspiegel vond zijn inspiratie in een jeugdtijdschrift. In het artikel over de Walems lakennijverheid kijken we verder terug in de tijd. We leren hoe laken uit Walem zijn weg vond in heel Europa. Tenslotte lezen we in de krant van 1927. Sinds enige jaren heeft de heemkundige kring ook een website. In de toekomst zouden we in dit tijdschrift hierover meer willen berichten, vandaar een eerste artikel over dit onderwerp.

Onderwaterzetting

In het najaar van 1914 werd de opmars van het Duitse leger gestopt aan de IJzer door een grote laaggelegen vlakte te laten onder water lopen. In onze vaderlandse geschiedenis is dit een welbekend feit. Dat het onderwaterzetten van laaggelegen gebied behoorde tot de vaste strategische plannen van de militaire overheid is minder geweten. Dat Walem en omgeving mee in deze strategie voorkwamen, spreekt voor zich.

Lang voor het begin van de eerste wereldoorlog hadden de Belgische militaire strategen al door dat ze handig gebruik konden maken van het natuurlijke element water. Bij de aanleg van de buitenste fortengordel rond de versterkte plaats Antwerpen konden hier en daar de forten en schansen wat verder uit mekaar gebouwd worden omdat er zones tussen zaten waar overvloedig waterlopen aanwezig waren.

De verdedigingsgordel rond Antwerpen werd opgedeeld in 6 sectoren, te beginnen in het noordoosten bij de Nederlandse grens. De sector die ons vooral interesseert is de derde sector, de Beneden-Nete, die zich uitstrekt van aan de Kleine Nete bij het fort van Kessel tot aan de Dijle, ten westen van Mechelen. In die sector ligt immers Walem en het is ook de sector waarin de Duitsers hun aanval zullen concentreren om Antwerpen te veroveren. Die Beneden-Nete is aan de getijden onderhevig, 14 km lang en helemaal bedijkt. Al vroeg werden er maatregelen uitgedacht die de weiden en lage gronden langs de kant van de vijand tot een breedte van 50 à 70 meter onder water zouden kunnen zetten.

Op 5 augustus 1914, 1 dag nadat de Duitse troepen de Belgische grens waren overgestoken, kwamen het Stadsbestuur van Lier en de commandant van het verdedigingsgarnizoen in spoedzitting bij elkaar. Men besloot het laatste deel van het verdedigingsplan rondom Lier in werking te stellen. De belanghebbenden werden per plakbrief aangeklaagd de gronden die onder water moesten gezet worden, te ontruimen. Al op 6 augustus begonnen met het afgraven van een aantal dijken tussen Lier en Duffel en nog diezelfde middag werden alle sluizen en rivierarmen die in de Beneden-Nete

uitmondten, afgesloten. In de dagen daarna stroomde meer dan 600 hectare polder vol water. Het ging hier nog niet over de onderwaterzetting door middel van het rivierwater van de Nete, maar over de voorbereiding ervan. De bedoeling was het water uit de sloten over het terrein te laten stromen, zodat de landbouwgronden doordrongen werden van regenwater en zo in zekere zin beschermd waren tegen de schadelijke gevolgen van het toelaten van rivierwater. Het afgraven van dijken op strategische plaatsen moest dan weer een overloop creëren om, in geval van een zware regenperiode, te vermijden dat de dijken van binnen uit zouden barsten.

Op de avond van 6 augustus gaf de geniecommandant van de derde sector het bevel om te starten met de werkzaamheden om de klepdeuren van de afwateringskokers en sluisjes in de Netedijken tussen Lier en Duffel te inspecteren en aan te passen om achteraf de streek met zeewater te kunnen onderwaterzetten (het klassieke proces moest dus eigenlijk omgekeerd worden: het water moest nu vanuit de Nete in de weiden lopen). 24 arbeiders werden daartoe uitgestuurd. Ze herstelden ook de dijken en maakten het terrein rond de uitlaten achter de dijken klaar: alle hindernissen (struiken, afsluitingen) moesten verwijderd worden, het terrein geëgaliseerd, de sloten eventueel verwijdd. Een belangrijke taak was ook het storten van steenslag op de bodem van de sloten rond de duiker om uitspoeling en verzanding te vermijden als gevolg van de felle stroming van het zeewater.

Tussen Lier en Duffel nam al dit voorbereidend werk drie weken in beslag. Pas op 28 augustus kon men de sluisjes openen. Dat was aanvankelijk geen succes want het was doodtij en meer dan 30

cm water kon men niet op de velden zetten. De volgende dagen slaagde men erin het peil te verhogen tot een halve meter boven het maaiveld, waarmee het voorgeschreven peil (+ 3,80 m NG) was bereikt. In de militaire plannen stond immers dat een niveau tussen 40 en 60 cm boven het maaiveld ideaal is. Als het water lager staat, kan de vijand erdoorheen waden. Is de overstroming dieper, dan kan hij platbodems gebruiken om vooruit te komen. Het belangrijkste is dat de velden en akkers in een modderpartij herschapen worden, waarbij de sloten en vooral de wegen verdwijnen onder een dunne laag water. Op die manier wordt elke oriëntatie en vooruitgang onmogelijk.

In de loop van september werd het bevel gegeven de Netedijk op de zuidelijke oever met 60 cm te verlagen om het schootsveld te verbeteren (vreemde beslissing omdat de vijand, door de onderwaterzetting, toch niet zou kunnen naderen). En op hydrologisch vlak was het zeker geen goede beslissing: bij twee springtijden spoelde het zeewater over de dijk en brak die op 4 plaatsen door. De kleinste breuk, 400 m breed, was snel gedicht met kribben, heipalen en zandzakken. Voor de 3 andere bresen moesten 3 schuiten van 70 ton, geladen met grond, vanuit Boom komen. Een laag metaalslakken, afkomstig van de nikkelfabriek in Duffel, werd in de gaten aangebracht en daarop werd de inhoud van de schuiten gestort. Zandzakken achter enkele in der haast geslagen heipalen vervulde de dichting.

Maar de overstroming op de zuidelijke oever had zich ondertussen verder uitgebreid stroomafwaarts: een zone van om en bij de halve kilometer breed stroomde bij hoogwater over. Op sommige plaatsen liep het water zelfs over de Oude Liersebaan, die van groot belang was voor troepenverplaatsingen.

Om over een groot gebied (10 km tussen Lier en Walem) een waterdiepte van minimum 40 cm aan te houden, was het noodzakelijk de streek in 6 van elkaar onafhankelijke kommen op te splitsen, van elkaar gescheiden door dijken en bermen die de vallei dwars kruisten en soms tot aan de regionale

Paul Van Pul
De Belgische militaire onderwaterzettingen rond de Versterkte Plaats van Antwerpen in augustus en september 1914
Een historisch-geografische reconstructie

waterbouwkundig laboratorium 1933-2008

In zijn boek “De Belgische militaire onderwaterzettingen rond de Versterkte Plaats van Antwerpen in augustus en september 1914” belicht de auteur Paul Van Pul de strategie van de Belgische legerleiding om bij de verdediging van het land ook in te zetten op bewust laten overstromen van laaggelegen gebied.

De auteur heeft uitgebreid en gedetailleerd onderzoek gedaan over de de techniek van onderwaterzettingen rond Antwerpen. Deze monografie werd gepubliceerd door de Vlaamse overheid, en is te lezen via <http://www.vliz.be/imisdocs/publications/65/265165.pdf>

De inhoud van dit artikel is ontleend aan deze publicatie.

steenwegen kwamen die de rivier volgden. Die 6 kommen waren :

1. De kom tussen Lier en Duffel – zie hoger.
2. De kom van Duffel-dorp tot de spoorlijn naar Antwerpen-Centraal (+ 1 km); deze kom kon men al op 21 augustus een halve meter onder water zetten over een breedte van 300 m (bijna tot de Mechelsebaan) en tegen 15 september was het peil nog eens met 25 cm verhoogd.
3. De kom vanaf die spoorlijn tot aan de Offendonk-

5. De kom vanaf die spoorlijn tot de brug van Walem; waarschijnlijk stonden hier, tegenover het kasteel Rozendaal, op de noordelijke oever ook de wijk Eekhoven (Eekhovenhoeve) en een stuk van Notmeir (Grootbroek) onder water, door de overstroming van de Rumstbeek. Veel van de duikers hier verkeerden in slechte staat en het leger riep de hulp van een privé aannemer in om ze te herstellen. De werken duurden 10 dagen, zodat tegen 18 augustus de onderwaterzetting kon beginnen. Uiteindelijk liep de Netepolder onder vanaf de eerste huizen van Walem-dorp tot aan de spoorweg en in het zuiden tot aan de dienstweg Walem-Ter Elst. Eind augustus stond het water een halve meter hoog en in de loop van september werd dat opge-

Verder stroomopwaarts
van de Dijle, ten zuiden

van de Battenbroekpolder, werd een tweede onderwaterzetting gerealiseerd d.m.v. twee sluisjes en grondduikers, o.a. van de Vrouwvliet. Hier duurde het 3 weken vooraleer alles in gereedheid was en reikte het waterpeil pas op 28 augustus een halve meter hoog. Ook de tegenoverliggende oever, tussen de Dijle en het kanaal naar Leuven, werd onder water gezet.

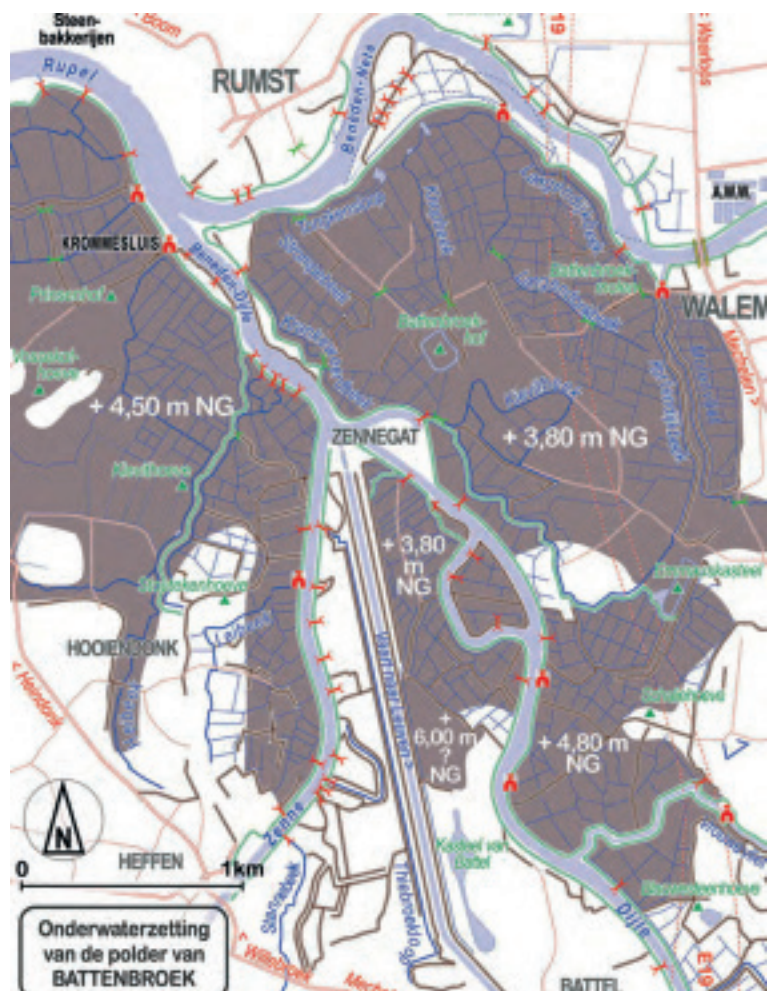
Omtrent 10 september werd het bevel gegeven om de dijk op de rechteroever van de Leuvensevaart, zo'n 400 m ten noorden van het kasteel van Battel, door te steken. Er werd 3 dagen gewerkt om de dijk over een breedte van 1,25 m en tot de diepte van de kanaalvloer door te graven. De bodem van de bres werd verstevigd en men gebruikte als tijdelijke afdamming gestapelde zware houten balken tussen heipalen geklemd. Op 13 september werden die een voor een gelicht en de lage gronden tussen kanaal en Dijle overstroomden tot bij het kasteel van Battel.

In de polder tussen de Zenne en de Leuvensevaart probeerden de inwoners van Heffen de genie begin augustus voor te zijn. Beducht voor de schade die een onderwaterzetting met zeewater kon berokkenen, sloten ze de sluisen in de oostelijke Zennedijk en versperden de duikers met automatische terugslagkleppen met zandzakjes, zodat geen onderwaterzetting kon plaatsvinden. Ze stelden voor om desnoods zoetwater uit het kanaal van Leuven op de polder los te laten, maar dat bleek uiteindelijk niet nodig...

De procedure gevolgd door de genie was steeds als volgt: de staf van het vestingleger gaf het bevel aan de plaatselijke diensten van Bruggen en Wegen om inspecties uit te voeren, waarop deze privé-aannemers opriepen om de herstellingswerken uit te voeren. Hierdoor werd het aantal betrokken legermanschappen beperkt en anderzijds de privésector erbij betrokken: de "burger" kon profiteren van de openbare werken. Hierdoor werd gepoogd een vertrouwensband tussen de overheid en de burger te creëren.

Hoe zagen de Netedijken er indertijd uit ?

Tussen Lier en Duffel hadden de boorden van de Nete, met enkele grote schranshoeven, nog een ruraal uitzicht. Vanaf Duffel veranderde het landschap. In 1914 was Duffel een ontluikend nijverheidsstadje, met o.a. drie steenbakkerijen, een fabriek voor melkpoeder en enkele brouwerijen. Stroomafwaarts van de dorpskern lag de nieuwe spoorwegbrug over de Nete op de lijn van Brussel naar Antwerpen-Centraal. Deze spoorlijn werd gelijkvloers aangelegd in 1836 en op een verhoogde berm heraangelegd rond 1904, met een nieuwe brug over de Nete net ten oosten van de oorspronkelijke overgang. Die snelle verbinding met Antwerpen, Mechelen en Brussel zorgde ervoor dat heel wat Duffelse arbeiders pendelden naar die steden. Voorbij die spoorweg bevonden zich weer twee grote fabrieken die gebruik maakten van die ideale locatie: de nikkelfabriek en de "Papeteries Anversoises", waar dagbladpapier werd geproduceerd. Wat verderop lag nog een tweede moderne spoorwegbrug, die zorgde voor

Uit het dagboek van Seewehrman Paul Lotz

Paul Lotz was een Duitse soldaat in 1914 betrokken was bij de gevechten om Walem brug. In zijn dagboek geeft hij een nauwkeurige beschrijving van het dorp en van de onderwaterzetting. Dat die effectief was blijkt uit zijn verslag.

“Het zal tegen drie uur in de morgen geweest zijn, als ik bewapend met een schop bij mijn afdeling aankwam. Deze hadden zich intussen ingegraven links van de brug achter een dijk. Ik was de laatste van de groep en groef me in, terwijl het geleidelijk dag werd.

Zodra ik met m'n hoofd of met de spade boven de rand van de dijk uitkwam, floten de kogels over me heen.

We lagen op een slechte plaats. Achter ons was er het twee meter hoge water, voor ons was de rivier en aan de overkant daarvan ongeveer 200 meter verwijderd, bevond de vijand die zich perfect had ingedekt.

Zo ver we konden zien, alles was door de Belgen onder water gezet, een troosteloze aanblik.

Het zal rond negen uur geweest zijn, dat het bevel kwam om ons in groepjes terug te trekken, zonder dat de vijand ons zou zien. Na urenlang kruipen en lopen over gesneuveld kameraden, kwamen we terug in het dorp aan.”.

de verbinding tussen Mechelen en Antwerpen-Zuid, via Kontich-dorp. Deze spoorlijn, ook op verhoogde berm, werd rond dezelfde periode gebouwd als de andere werd heraangelegd. Deze lijn werd in 1969 buiten dienst gesteld en de brug werd in 1970 afgebroken (funderingen in 1974). Beide bruggen waren in 1914 qua metselwerk en overwelvingen identiek. Aan de baan Mechelen-Antwerpen tenslotte, bij de brug van Walem, waren de Antwerpse Waterwerken gevestigd, die zorgden voor het drinkwater van de stad Antwerpen.

Op 27 september kwamen de kanonnen van de buitenste fortengordel dan echt in actie. Er zaten dan reeds vijandelijke regimenten ter hoogte van Dendermonde en Aalst (35 km van Mechelen) en meer westwaarts verkenningsspatrouilles zoals de Ulanen. Antwerpen dreigde omsingeld te worden, tenminste als er geen versterking kwam van bevriende mogendheden, wat op dat ogenblik niet het geval was. De forten van Lier, Koningshooikt, St.-Katelijne-Waver en Walem kregen de volle lading aan granaten van de Duitse belegeringsartillerie die zelf buiten bereik bleef. Wat konden de oude Belgische vestingkanonnen van 150 mm met een draagwijdte van 7 km bereiken tegen Duitse mortieren van 210, 305 en 420 mm die op 10 en 12 km afstand stonden...

Mijnningenieur en reserveluitenant Jules Gernaert beschreef zijn ervaringen als volgt:

'Om 12 uur en 10, terwijl ik met een kapitein van de genie en een Engelse commandant van een gepantserde trein de spoorwegbrug van Duffel inspecteer, maken wij het volgende mee: plots horen we op grote afstand een geweldige knal die de lucht doet trillen. Hij overstemt het hels gehuil van de vuurmonden die rondom ons willekeurig losbarsten. Het ongeloofelijk gedreun wordt sterker en gaat gepaard met trillingen van een ongekende amplitude. Met gigantische sprongen lijkt het gedreun zich oorverdovend in onze richting te verplaatsen. Op het ogenblik dat het projectiel het doel treft en explodeert, ondervinden we een onbeschrijflijke schok. Enkele minuten later horen en voelen we een

gelijkaardig proces. Dan zien we een zuil van witte stoom die in twee en een halve minuut – ik had onmiddellijk mijn chronometer in de hand genomen – een hoogte bereikt van – en daarover waren we het alle drie eens – vijfhonderd meter. Dat is tweemaal de hoogte van de Eiffeltoren...

Enkele dagen later vernemen we dat dergelijk projectiel anderhalve ton weegt en driehonderd kilo picrinezuur bevat. Het tweede schot was ontploft in de gracht van het fort van St.-Katelijne-Waver, wat de enorme waterzuil in de lucht verklaarde.

De eerste treffer had de caponnière van het fort vernield. Wat later kon ik een snelle berekening maken: driehonderd kilogram picrinezuur dat in water ontploft, zet ogenblikkelijk zo'n duizend kubieke meter water in stoom om, een interessant fenomeen waarvan wij de eerste ooggetuigen waren.'

Netebruggen

Na de onderwaterzetting was de Beneden-Nete, die op korte afstand achter de forten stroomde, niet langer 40 of 50 m breed maar minstens een paar honderd meter. Om te allen tijde de forten en schansen te kunnen bevoorraden en het veldleger te laten opereren, moesten de bestaande bruggen over de Nete niet alleen versterkt worden maar moesten er verschillende types bijkomende overgangen aangelegd worden. Er waren slechts

4 voertuigen-bruggen verspreid over een afstand van 17 km, van Boom tot Lier: voor een veldleger bestaande uit 6 legerdivisies plus 1 cavaleriedivisie veel te weinig.

Aan weerskanten van zowel de voertuigen-brug van Duffel als de brug van Walem werden er eenvoudige infanterie-vlotbruggen aangelegd ("passerelle pour 3 hommes de front"). De manschappen te paard en hun bevoorradingskarren konden dan de bestaande draaibruggen gebruiken terwijl de piotten over de vlotbruggen liepen.

Het tweede type was een vaste brug ("pont de colonne") van drie meter breed. Daarvan werden er 3 geïnstalleerd: 1 naast de spoorwegbrug naar Antwerpen-Zuid (Notmeir), 1 naast de andere spoorwegbrug in Duffel en 1 naast de hoeve Anderstadt net ten zuidwesten van Lier. Daar deze bruggen niet aansloten op bestaande kasseiwegen, moesten hier bijkomend toegangswegen gebouwd worden van telkens ongeveer 1 km. Deze bruggen dienden om de zware kanonnen van het veldleger toe te laten de Nete over te steken. Elk kanon werd getrokken door meerdere paarden (normaal 6) en de bestaande draaibruggen waren niet bestand tegen dergelijk uitzonderlijk vervoer dat relatief snel reed en zware trillingen veroorzaakte.

Ook de vluchtende bevolking maakte gretig gebruik

Unter Wasser gesehtes Gelände. — Phot. Rembrandt

Onderwaterzetting aan de Ijzer

van deze bijkomende bruggen.

De geniekapitein die de leiding had bij de bouw van de brug in Duffel, Robert Thys, schreef op 15 augustus 1914 volgende brief aan zijn jonge echtgenote:

"... Dezer dagen heb ik meer werk dan ooit want de brug die ik moet bouwen is een ontzaglijke onderneming. Ik heb 250 tot 300 man die voor mij werken. Ik sla boomstammen van 10 à 11 m lengte in de rivier. Deze palen moeten 4 tot 5 m in de bodem gaan. Op al deze palen bouw ik een baan voor het geval dat het veldleger zich moet terugtrekken zodat haar kanonnen makkelijk de Nete zouden kunnen passeren en zonder belemmering Antwerpen zouden kunnen vervoegen. Deze nacht nog ga ik een oogje op mijn werk houden, tot één uur in de morgen. Ik zal dan maar iets langer slapen morgenvroeg..."

Begin oktober, toen de Duitsers een voor een de forten veroverden en de granaten in het rond vloegen, moest dan beslist worden op welk moment de bestaande Netebruggen best zouden worden opgeblazen: na de terugtrekking van het veldleger met hun kanonnen en vóór het verschijnen van de vijand deze taak onmogelijk zou maken.

De spoorwegbrug van Duffel werd zo op 2 oktober om halfacht 's avonds (de vijand was toen tot op anderhalve kilometer genaderd) opgeblazen, met 600 kg toniet in de dagen tevoren zorgvuldig in de mijnkamers van de

brug gestouwd. Dat opblazen verliep niet zonder problemen: 2 van de 3 klaargemaakte ontstekingsposten waren reeds door granaatinslagen vernield. En het sluiten van het elektrisch circuit op de derde post, uitgegraven in de spoorwegberm op 150 m van de brug, leverde ook geen ontploffing op. Er zat niets anders op dan onder intens vijandelijk vuur het netwerk van elektrische draden te gaan nakijken en herstellen, uiteindelijk met succes.

Gelijktijdig met het opblazen van de spoorbrug werd ook de houten artilleriebrug ernaast in brand gestoken.

Later op de dag bleek dat sommige palen van de artilleriebrug nog in goede staat waren zodat de vijand de brug snel zou kunnen herstellen en dat bij laagwater de Nete kon overgestoken worden via de brokstukken van de spoorwegbrug. Het werk moest dus nog afgemaakt worden door zgn. sappers! Twee dagen eerder was de brug van Walem reeds opgeblazen.

Op 4 oktober werden enkele genieofficieren teruggestuurd om nu ook de Netevallei ten noorden van de rivier onder water te zetten door de Netedijk op te blazen. Niet alle officieren slaagden daarin, omwille van de voortdurende inslag van vijandelijke obussen.

Snel rukten de Duitsers daarna op naar Antwerpen en verplaatste het strijdtoneel zich naar de Ijzervlakte, waar de vijand wel, dankzij de onderwaterzetting, een halt kon toegeroepen worden. kv

Onderwaterzetting aan de Ijzer

Krant van 1927

Wat er in 1927 gebeurde... In Rusland wordt Troski uit de communistische partij gezet, in China zijn er gevechten tussen de Kwomintang en de comunisten. Italië en Hongarije sluiten een vriendschaps verdrag. Charles Lindberg vliegt met zijn "Spirit of St Louis" met een solovlucht tussen New-York en Parijs in 33uur en 33 minuten.

In België zijn er op het einde van het jaar forse sneeuwbuien (45 cm sneeuw) en enkele tornado's treffen het land. Charlotte van België, dochter van koning Leopold II en de voormalige keizerin van Mexico overlijdt in Brussel op 87 jarige leeftijd. Mr. Gansen uit Antwerpen importeert de eerste Cola en de Menenpoort in leper wordt ingehuldigd. En ondertussen in Walem ...

Gazet van Mechelen woensdag 20 april 1927

Dubbele gouden bruiloft

Tweede Paaschdag is nu eens waarlijk voor onze gemeente een vreugdedag geweest en datwel bij gelegenheid der viering van een dubbele ouden bruiloft. Het ging immers maandag 11. bij ons, om de viering en feesting van het vijftigjarig huwelijk der echtelingen Petrus Beeck en Catherina Liekens wonende Kerkhofstraat en van Frans Obbels en Maria Ploegaaers verblijvende Zandstraat alhier. Deze dubbele plechtigheid is dan ook een flinke en waarwijze gevierd geweest door gansch ons dorp en ingezet met een plechtige mis van dankzegging om 10 ure opgedragen in onze parochiekerk.

Na de kerkelijke plechtigheid zijn de gelukkige ecgtparen en bloedverwanten op het gemeentehuis ontvangenen verwelkomd geweest door de heer Burgemeester Baron Coppens, omringt door schepenen en gemeenteraadsleden. Inmiddels had zich in de Dorpsstraat, een prachtigen en grooten feeststoet gevormd, bestaande uit niet minder dan 21 schoone groepen, praalwagens, enz. het al opgeluisterd en vervrolijkt door de fanfaremaatschappijen "Concordia" en "St. Cecilia", welke beide hunne vrolijkste en aangenaamste stapmarchen ten beste gaven den optocht door. De feeststoet, gevolgd van een twaalfstal prachtrijtuigen warin de gelukkige paartjes en hunnen familieleden hadden plaats genomen, bracht natuurlijk veel leven en beweging op gansch de doortocht, spijtig dat hij niet des namiddags gehouden is geweest. Stellig had hij dan nog meer belangstelling gewekt voor de vreemdelingen. Buiten al de feestelijkheden moeten we nog aanstippen dat gansch het

dorp versierd en bevlagd was, gericht tot de twee gelukkige paren. Zo lazen we onder meer deze tweajaarsgeschriften:

*Frans en Mieke zijn vrouw
Peerken Beeck en zijn Kato
Zworen eens elkander trouw
t' Is nu vijftig jaar geleden
Daarom vieren we om ter meest
Het gouden bruiloftfeest!*

Een tweede:

*Waelhemnaren
Laat heden blijvol en fier
t' Gul proficiat klinken hier!*

Dat het feest gansch de dag is voortgezet, laat zich begrijpen. N' Echt lentezonneken deed mee en was er bij van des morgens vroeg, alzo stemmende tot feestvieren. Aan de gelukkige bruiloftvierders Frans en Mie, Peert en Kato wenschen we hier nog vele gelukkige jaren, met een allerhartelijkst proficiat

Gazet van Mechelen dinsdag 11 oktober 1927

Bij den dans gestorven

Zondag was het te Waelhem jaarmarkt-kermis en deze werd in de late avond verstoord door een plotselinge dood van eene der kermisvierders. In de aangelegenheid "café Terpsicore" in het dorp, kwamen een viertal kermisgasten binnen, Philomena De Decker, oud 25 jaar ongehuwd en wonende met haar ouders te Duffel op Notmeir. Toen men in de zaal aan het "charlestonen" ging, deden het viertal er aan mede. In de dans viel het hooger genoemde meisje, richtte zich weer glimlachend op, doch zakte toen plotseling weer ineem om niet meer op te staan. Toen men haar opnam kon men slechter bestatigen dat het meisje had opgehouden te leven.

TONEELGEZELSCHAP

Een van onze leden graaft in zijn herinneringen die hem terugbrengen naar zijn jeugd. Hij vertelt hoe een tijdschrift voor hemzelf en zijn leeftijdsgenoten de inspiratie vormde voor een toneelkring.

Laurent en Georges Carpentier voelden zich reeds zeer jong geroepen om aan toneel te doen , alzo de voetstappen volgend van vader “Wieter” en grootvader bakker” Georges Carpentier.”

Terloops :De 3 gebroeders Carpentier (Georges, Jan en Jef) die iedereen hun eigen bakkerij en winkel runden hebben samen met hun nazaten heel wat bijgedragen aan het verenigingsleven van Walem.

De gebroeders Georges en Laurent begonnen oorspronkelijk met poppen. Iedere donderdagnamiddag poppenkast voor de schoolgenootjes, op de zolderkamer van het ouderlijk huis, waar Georges later zijn drukkerij zou vestigen.

Het waren zakenmannen want tijdens de pauze verkochten ze snoep uit de winkel van hun moeder Maria Bruneau. Ze speelden veel vertoningen gebaseerd of gefantaseerd op de verhalen uit het stripblad en jeugdtijdschrift “Ons Volkske” .

Naarmate de belangstelling toenam, werd er naast de poppenkast ook nog een “sketch” door de beide mannen opgevoerd. Een liedje kon er ook al af want Georges en Laurent bezaten een meer dan een fatsoenlijke stem. Niet lang daarna ontsproot de toneelkring Tijn Uilenspiegel.

Vele van de jeugdige toeschouwers werden alzo de eerste en laatste “acteurs”

van het gezelschap. En onder de leden van het gezelschap waren er voldoende muzikaal geschoold om een fixe muziekbond aan het gezelschap toe te voegen.

De jaren 1951-1955, op het moment dat het toneel spelen bij beide fanfares reeds was weggedeemsterd, waren voor Tijn Uilenspiegel de bloeiendste jaren uit het kortstondig bestaan.

Het Wonderkind-Het Pastoorke en De Bedelaar -werd zelfs in St. Katelijne Waver opgevoerd, naar aanleiding van het St. Niklaasfeest van de plaatselijke vrouwengilde en dit met groot succes.

De opvoering van “En waar de ster bleef stille staan” werd de apotheose en het einde van het jeugdige gezelschap vooral veroorzaakt door de militaire dienst die er aan kwam.

Laurent Carpentier, als Pietje Vogel, zijn broer Georges , als Suske Wiet, en Eduard Serneels als Schrobberbeek namen de hoofdrollen op zich.

Hun prestatie kreeg alle lof en bewondering in de pers.

De vaste medewerkers waren:

Laurent Carpentier, inmiddels een tachtiger die zich ergens in de buurt van Tongeren vestigde.

Hij was de onbetwiste leider. Toneelmeester, grimeur, decorontwerper hij was het allemaal.

Andere medewerkers waren:

Georges Carpentier(+), Eduard Serneels, Eduard Hendrickx, Jan Hofmans(+), Kamiel Straetmans(+), André Marivoet, Albert Guldentops, Lydia Wilms, Wilfried Schroeven(+), Mariette Hofmans(+) en Francis Crauwels(+). Eduard Hendrickx, Jan Hofmans, Kamiel Straetmans, André Marivoet en Wilfried Schroeven waren de leden van de muziekbond. Laurent en Georges verzorgden de vocale inbreng.

TIJL UILENSPIEGEL

Jan Hofmans was bovendien de voorzegger(souffleur) en Wilfried Schroeven bewerkte de muziek naar ieders instrument!

Francis Crauwels tenslotte was de uitblikker in de muziek pantomines, geen enkele trompet virtuoos kon zijn prestatie verbeteren. Het kortstondig bestaan van Tijl Uilenspiegel was niet zonder belang voor het Walems toneelleven.

Ons Volkske was een langlopend Vlaams stripblad dat van 1932 tot 1988, met uitzondering van de periode tijdens de Tweede Wereldoorlog, onafgebroken verscheen. Het was de jeugdbijlage bij het weekblad "Ons Volk". Jarenlang was het samen met 't Kapoentje het belangrijkste stripblad in Vlaanderen.

Het eerste nummer van "Ons Volkske" verscheen op 25 september 1932, uitgegeven door n.v. Periodica. Afgezien van de strip "Adamson" door Oscar Jacobsson werden alle beeldverhalen in het blad getekend door Eugene Hermans, alias Pink. Toen in 1940 de Tweede Wereldoorlog uitbrak werd de publicatie vijf jaar lang stopgezet. Na de bevrijding verscheen het vanaf 11 maart 1945 opnieuw als bijlage bij "Ons Volk". Na 42 nummers werd het voortgezet als zelfstandig weekblad, uitgegeven door n.v. De Gids. In die jaren publiceerde het magazine onder meer werk van Marc Sleen (Tom en Tony, Stropke en Flopke, De Avonturen van Piet Fluwijn en Bolleke), Willy Vandersteen (Ridder Gloriant, Het Rode Masker, De helden-tocht der Bataven, De zwarte luipaard, De Vrolijke Bengels) en van de Nederlandse stripauteurs Piet van Elk, Henk Albers en Albert van Beek.

In 1947 werd de titel "Ons Volk" door De Standaard teruggevorderd. Hierdoor werden de series in Ons Volkske door n.v. de Gids vervolgd in het nieuwe blad 't Kapoentje. De Standaard bracht Ons Volkske daarna vanaf 1 mei 1947 opnieuw uit als dagbladbijlage. Vanaf 13 januari 1949 werd "Ons Volkske" opnieuw een zelfstandig weekblad. Onder de tekenaars die in dit blad hun werk publiceerden vinden we onder meer ook nog Bob De Moor, Gommaar Timmermans, Hurey, Gilbert Declercq, Gert Ronde, Karel Verschuere, Jo-El Azara, Tibet en ook reeksen die eerder al in Kuifje verschenen. Vanwege de lagere prijs en het goedkopere drukpapier werd "Ons Volkske" daarom ook wel eens de armere versie van het weekblad Kuifje genoemd. Desondanks was het jarenlang samen met "'t Kapoentje" het toonaangevende stripblad in Vlaanderen en één van de populairste jeugdmagazines. Het blad werd in 1988 opgedoekt.

Ontleend aan wikipedia

1917

In 1917 ging de oorlog zijn vierde jaar in. De manier van oorlogvoeren en de middelen die werden ingezet waren helemaal veranderd. De revolutie in Rusland verandert het toneel. Een overzicht van de gebeurtenissen van het jaar 1917.

Uit de gebeurtenissen in 1917 bleek hoe groot de druk van de voorgaande oorlogsjaren was geweest. Alle offensieven waren uitgelopen op massale slachtpartijen. Nadat de Duitse opmars eind 1914 tot stilstand was gebracht en de mislukking van het von Schlieffenplan raakten de legers in een regelrechte patstelling, ingegraven in loopgrachten. De Eerste Wereldoorlog werd een uitputtingslag, een gigantische belegering langs een front van Vlaanderen tot aan de Zwitserse grens. Bij de veldslagen aan de Somme en rond Verdun waren in 1916 in totaal 420.000 Engelse, 360.000 Franse en 550.000 Duitse soldaten gedood of gewond. Aan het Oostfront vielen 350.000 Duitsers, 750.000 Oostenrijkers en 1.000.000 Russen doden en gewonden te betreuren. De militaire leiding begon zich af te vragen hoelang men in deze omstandigheden nog verder kon. In 1916 werd veldmaarschalk Von Hindenburg Duits opperbevelhebber. Hij liet in Frankrijk de troepen tactisch terug vallen op beter verdedigbare stellingen, de naar hem genoemde Hindenburglinie.

1. Engelse Mark IV tank die in 1917 werd ingezet nabij Cambrai.

Op 1 februari 1917 begon Duitsland opnieuw met een onbeperkte duikbotenoorlog. Na het torpederen van de "Lusitania" in 1915 waarbij ook Amerikaanse staatsburgers omkwamen was in de Verenigde

Staten een storm van protest opgestoken waarbij de publieke opinie zich massaal tegen Duitsland keerde. De Duitse marine had daarna haar acties beperkt, maar stond nu klaar met 154-U-boten om de aanvoerroutes naar Engeland af te snijden. Het risico dat de Verenigde Staten bij de oorlog betrokken zou geraken werd was reëel, maar de Duitse legerleiding besliste dat het Amerikaanse dwergleger (128.000 soldaten) geen probleem kon vormen.

Op 3 februari verbraken de Verenigde Staten de diplomatieke betrekkingen met Duitsland. In de loop van de maand maart brachten de Duitse onderzeeërs 134 schepen tot zinken. Op 6 april verklaarden de Verenigde Staten Duitsland de oorlog en begonnen onmiddellijk met de opbouw van een groot leger.

Twee dagen later verbrak Oostenrijk-Hongarije de diplomatieke relaties met de Verenigde Staten.

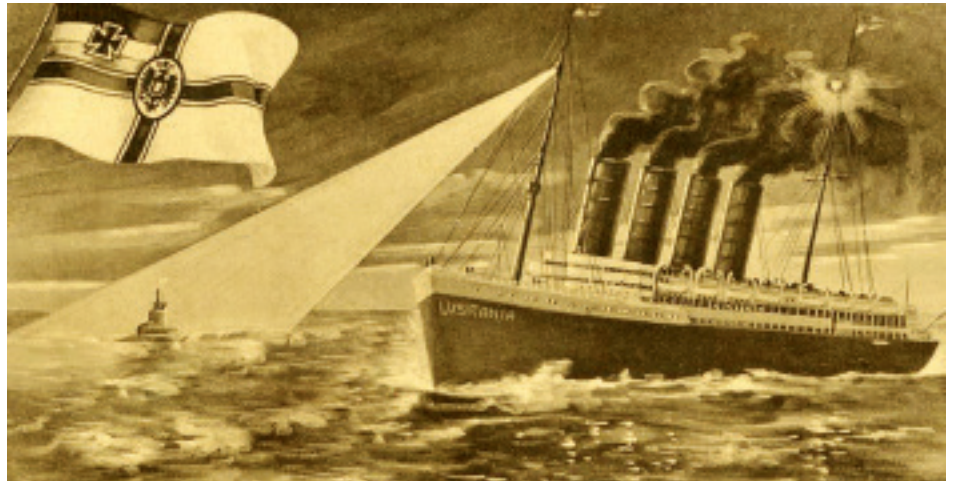
Op 16 april deed het Franse leger aan de rivier de Aisne een poging om de Hindenburglinie te doorbreken. De aanval liep uit op een fiasco waarbij 150.000 doden en gewonden op het slagveld achterbleven. Onder de Franse troepen braken op grote schaal muiterijen uit. Door de vele slachtoffers als gevolg van de moderne oorlogsvoering begonnen veel burgers en soldaten vraagtekens te plaatsen bij de zin van deze oorlog. De nieuwe opperbevelhebber Pétain slaagde er in om de situatie terug onder controle te krijgen.

Op 18 mei voerden de Verenigde Staten de dienstplicht in.

Op 26 juni arriveerden de eerste Amerikaanse troepen in Europa.

Op 31 juni zette het Engelse leger voor de derde

keer de aanval in nabij Ieper, de zogenaamde slag bij Passendale. De veldslag begon met een beschieting van 19 dagen met ruim 4,2 miljoen granaten door de Engelsen. Dat was de jaarproductie van 55.000 arbeiders in munitiefabrieken en werd met 321 treinen naar het front gevoerd. Toch kon de artillerie weinig veranderen

Duitse postkaart met de torpedering van de "Lusitania" door U-boot 20 in 1915.

aan de statische aard van de oorlog. Verdedigers groeven schuilholen in de zijwanden van de loopgraven en waren alleen kwetsbaar bij voltreffers. Ook vuurde de artillerie nog steeds onnauwkeurig: beschietingen over grote afstanden zonder goede verbindingen en waarnemingen bereikten nauwelijks het vooropgestelde doel. Na de beschieting veranderde het landschap onder de stromende regen in een ondoordringbare modderpoel. Alles liep vast, maar de Canadezen slaagden er in Passendale te veroveren, nauwelijks een paar kilometer verder. Beide partijen telden meer dan 300.000 slachtoffers.

Op 23 oktober komen Amerikaanse troepen voor het eerst in actie in Frankrijk. De dag daarna namen de Bolsjewieken onder Lenin de macht over in Rusland. Door militaire rampen en ontberingen stond het politieke systeem op instorten. Het Russische leger was compleet vernietigd, overal aan het front werd gemuit.

Het laatste grote offensief van 1917 aan het westelijk front werd door de Engelsen ingezet nabij Cambrai op

20 november. Met 324 tanks en 8 infanteriedivisies werd de Hindenburglinie bestormd. Wanneer op 7 december beide partijen de aanval staakten was er nauwelijks terreinwinst geboekt, maar beide partijen telden bijna 50.000 doden en gewonden. Belangrijk aan deze slag was het uitproberen van een nieuwe strijdwijze met tanks gevolgd door infanterie. Deze wijze van oorlogsvoeren zou de wereld veranderen zoals de tweede wereldoorlog bewees.

Op 3 december sloten de Russische Bolsjewieken een wapenstilstand met Duitsland, op 11 december verklaarden de Verenigde Staten de oorlog aan Oostenrijk-Hongarije..

sd

De Duitse onderzeeërs U-83 en U-85 in hun thuishaven aan de Oostzee.

Lakennijverheid te Walem

Welke Walemnaar heeft er nog enig idee van waarom er in zijn dorp een Weverstraat (voor het eerst vernoemd in 1567) en een Lakenraamstraat (voor het eerst vernoemd in 1582) voorkomen?

Voor alle duidelijkheid: laken verwijst niet naar beddengoed, maar naar wollen stoffen die voornamelijk voor kleding werden gebruikt.

In onze oude Vlaamse en Brabantse steden (onder andere in Mechelen) getuigen monumentale lakenhallen van vergane trots en rijkdom. In de Brabantse steden zoals Mechelen kwam de productie op gang rond 1275. In deze steden werden zeer fijne en peperdure wollen stoffen gefabriceerd die alleen de allerrijksten zich konden permitteren. Om dit koperspubliek op te zoeken dienden de kooplui heel Europa af te reizen, soms zelfs tot in Azië. De productie van de stoffen was strikt gereguleerd en alleen de beste Engelse wol mocht gebruikt worden.

Kardedistel

Rond 1300 begon men ook op het platteland te weven. Niet gehinderd door de strenge stedelijk reglementering begonnen ook landbouwers te weven, die "voor en na" wel wat wilden bijverdienen. De gebruikte wol was goedkoop en van mindere kwaliteit en de weefsels waren grof en minder verfijnd. Deze lakens werden verkocht aan de opkomende burgerij die zich dergelijke producten kon permitteren. Gedurende lange tijd hebben de steden alles in het werk gesteld om deze plattelandsproductie stokken in de wielen te steken om hun monopolies te beschermen, maar tevergeefs. De goedkopere stoffen uit de dorpen werden dan maar als "inpakmateriaal" gebruikt om de dure stedelijke stoffen te beschermen op hun reis door gans Europa.

In de nabijheid van Walem werd voor het eerst gewag gemaakt van lakenproductie in 1361 in de abdij Roosendaal. Laken uit Walem werd geëxporteerd naar Pruisen tussen 1393 en 1399, en naar Königsberg tussen 1402 en 1407. In de jaren 1431 en 1432

trokken Walemse kooplieden met hun weefsels naar de markt van Kortrijk. In 1434 werden Walemse lakens verkocht in Dantzig (Polen). In 1457 lagen Walemse weefsels klaar in Brugse pakhuizen voor transport naar Pruisen. In 1493 en nog in 1531 lagen Walemse stoffen te koop op de markt in Leuven.

Ongetwijfeld waren ook nog later, waarschijnlijk tot in de 19de eeuw, wevers actief in Walem. Goedkope stoffen voor lokaal alledaags gebruik werden tot de opkomst van de gemechaniseerde weefindustrie in de 19de eeuw gewoon in de dorpen verder geweven.

De productie van de handgeweven wollen lakens was een tijdrovende bezigheid die de nodige vakkennis vereiste. Verschillende specialisten kwamen daarbij aan bod. De gewassen en gedroogde wol werd eerst gekamd met fijne

Wede

Meekrap

kammen zodat de vezels mooi in dezelfde richting lagen. De mindere kwaliteit kortere vezels wol werden gekamd met de bollen van de kaardendistel, het zogenaamde kaarden. Hierdoor konden de kortere vezels in elkaar gekroesd worden om hun de nodige sterkte te bezorgen. Men kan er van uitgaan dat in Walem uitsluitend gekaarde wol werd gebruikt in het productieproces.

Hierna werd de wol gesponnen: de spinsters hadden tot taak de losse wolvezels tot een draad ineen te draaien met de spintol. Pas later kwam het spinnewiel in gebruik.

Hierna was het de taak van de scheerder om de benodigde hoeveelheid kettinggaren af te meten. Op een speciaal daartoe vervaardigd houten geraamte werden de draden naar vereist aantal, volgorde en lengte naast elkaar gelegd (het scheren).

De afgemeten kettingdraden werden hierna door de wever (Weverstraat) op het weefgetouw gezet. Met de schietspoel

werden de inslagdraden aangebracht om de lakense stof te weven. De gewezen lap stof werd dan korte tijd gevold. De volder waste en kneedde het laken in een bad van water en volaarde, waardoor de stof wat kromp en enigszins vervilt. Hierdoor verkreeg het weefsel zijn glad oppervlak waardoor de draden van schering en inslag onzichtbaar werden.

Hierna werd het laken op een raam gespannen om te controleren op weeffouten en het verder te laten drogen. Deze ramen (Lakenraamstraat) waren gewoon rechtopstaande palen, door een dwarslat verbonden, en bezet met kleine haken waarop het laken werd opgespannen.

Hierna kwam de verver in de kijker. Het verven was een zeer belangrijk proces, omdat deze bewerking het uiteindelijke uitzicht gaf en voor een groot deel de handelswaarde bepaalde. Chemische verfstoffen werden pas in de 19de eeuw uitgevonden, alle kleurpigmenten werden voor die tijd uit planten gewonnen. Basisgrondstof voor het blauwverven was wede, een plant die lokaal werd gekweekt. De ingrediënten van deze kleurstof komen grotendeels overeen met het ons beter bekende indigo, denk maar aan jeans. Rood werd geverfd met de wortels van de meekrapplant, die vooral in Zeeland werd geteeld. Geel verfde men met wouw, ook een plant die lokaal werd verbouwd (Wouwendonk in Duffel).

Natuurlijk kon de kundige verver door het combineren van de verfstoffen allerlei tussentinten verven, maar meer dan waarschijnlijk zal dat in de dorpsproductie geen grote rol hebben gespeeld. Het weven van de wollen stoffen was een bezigheid waarbij de ganse familie werd ingeschakeld, kinderen inclusief, die een extra inkomen leverde in de wintermaanden wanneer de landbouwactiviteit stil lag. De afgewerkte producten werden aan handelaars uit de steden doorverkocht, maar soms trokken de Walemnaars zelf naar verafgelegen markten om hun producten aan de man te brengen. Maar dat is ondertussen al wel een paar eeuwen geleden...

PS: ik heb wouw in de tuin staan, als het iemand interesseert..

Wouw

Voor onze leden die zich ook af en toe op de digitale snelweg begeven willen we wat meer uitleg geven van wat er allemaal te vinden is op onze webstek. Op onze jarenlange speurtochten naar informatie over de verschillende onderwerpen die werden gebruikt in onze publicaties of tentoonstellingen hebben we heel wat bijeen kunnen sprokkelen. Hier leggen we uit hoe jullie al deze info kunnen terugvinden en raadplegen.

We starten met één van de meest geraadpleegde bronnen op onze webstek :

Overlijdensbrieven en -prenten. Op dit ogenblik, en waarschijnlijk bij het verschijnen van dit Magazine alweer iets meer, zijn er maar liefst **6076 stuks** die men kan inzien.

Hiervan zijn er 2928 terug te vinden onder de bidprenten van de Walemaars, wat hier wil zeggen : geboren of overleden in Walem.

Van de Herinneringsprenten van de gesneuvelden uitgegeven door steden en gemeenten zijn er 300 stuks, en van Oud-strijders 1914-1918 kan men maar liefst 2848 bidprenten raadplegen.

Dit alles is alleen maar mogelijk dank zij de inzet van onze voorzitter. Hij schuimt al vele jaren het internet af en bezoekt alle mogelijke plaatsen, waar ook maar iets zou kunnen te vinden zijn wat te maken heeft met soldaten die zich ingezet hebben voor het Vaderland tijdens "den Grooten Oorlog". Sommigen noemen hem bezeten - in de goede zin van het woord-, en anderen leggen hem een zwijgplicht op als hij het woord 14-18 nog maar in zijn mond durft te nemen. Wij als Heemkundige Kring zijn hem nochtans uiterst dankbaar voor zijn eeuwigdurende volharding in de speurtocht naar onze soldaten.

Nu ter zake : Op onze website vind je onder het hoofdmenu "**WALEM DIGITAAL**" de pagina "**Overlijdensbrieven en -prenten**".

Als je daar onderaan op deze pagina op één van de prenten klikt, dan kom je in het "heiligdom" van onze voorzitter terecht.

Hier kan je onder het Hoofdmenu van de Bidprentjes de drie Hoofdrubrieken terugvinden :

- Herinneringsprenten Steden en Gemeenten
- Oud-strijders 1914-1918
- Bidprentjes , indeling in mappen volgens de letters van het alfabet.

Hier ben je op het punt gekomen waar uw speurtocht kan beginnen.

Wat we je eerst en vooral willen meegeven is dat het hier onze bedoeling is, in het geval van de herinneringsprenten en bidprenten van Oud-strijders, om op 1 plaats zoveel mogelijk informatie te geven waar we zelf soms zeer lang hebben naar gezocht.

Oudstrijders en bidprenten

In vele gevallen hebben we ook maar enkel een digitaal exemplaar ter beschikking en niet het origineel. Dit omdat wij niet altijd de eigenaar zijn van de oorspronkelijke prenten.

Dus het is zeker niet de bedoeling dat we hier bidprenten gaan verkopen. We hebben wel, zoals je kan zien op elke prent, een watermerk geplaatst van onze Kring. Dit heeft enkel te maken met het feit dat we in het verleden hebben ondervonden dat er van ons zoekwerk hier tentoongesteld misbruik werd gemaakt. We kunnen jullie indien gewenst altijd een exemplaar bezorgen zonder watermerk.

Wat niet wil zeggen dat je deze prent zelf verder mag uitgeven, doorverkopen, ...enz.

Het is de bedoeling dat je dit enkel voor eigen gebruik, in de zoektocht naar je voorouders bijvoorbeeld, gaat benutten.

Na het kiezen van een afbeelding uit de lijst gaat er een nieuw venster open. Je kan in het venster van de getoonde afbeelding kiezen wat je gaat doen:

- sluiten:

door rechts onder op de X te drukken

- verder of terug bladeren door de reeks :

Je ziet onderaan links op welke afbeelding je staat, zoals hier in ons voorbeeld "image 9 of 300"

U bevindt zich dus op afbeelding 9 van de 300 afbeeldingen. Wil je achteruit bladeren, dan klik je ergens links in de afbeelding, en wil je vooruit, dan klik je in de rechterkant van de afbeelding.

Er verschijnt dan trouwens op de afbeelding "NEXT" of "PREVIOUS". Op deze manier hoeft je niet telkens de afbeelding te sluiten en een nieuwe te openen uit de lijst om deze te bekijken.

Hoe je vooruit en achteruit door de afbeeldingen kan bladeren

De volgende keer nemen we je mee door de opzoekingen in onze genealogische bronnen.

Indien je graag meer uitleg hebt over een ander onderwerp, laat het gerust weten via:

info@heemkundewalem.be

In memoriam

We betreuren het heengaan van ons lid:

Jeanne Op de Beeck

° 10 oktober 1920 Sint-Katelijne-Waver

+ 6 januari 2017 Duffel

Weduwe van Frans Feremans

Wij betuigen langs deze weg ook onze innige deelneming aan vrienden en familieleden van Jeanne.

Fortendag

zondag 21 mei 2017

Noteer deze datum alvast in uw agenda !

Sinds enkele jaren organiseert de provincie Antwerpen in de maand mei een fortendag en zet daarmee de forten van de fortengordels in het licht. Samen met Natuurpunt zet de heemkundige kring op die dag de deuren van het fort open. Onder begeleiding van onze gidsen hebt u de mogelijkheid om het Fort van te Walem bezoeken en komt u op plaatsen die anders niet toegankelijk zijn.

Ook het memoriaal van onze gesneuvelde soldaten en de tentoonstelling : "Waelhem - Een klein dorp in de Grote Oorlog" is te bezichtigen.

Napraten en iets drinken kan in ons "Estaminet - den Blindganger"

Neem ook even een kijkje op:

www.fortwalem.eu

INHOUD

Editoriaal	3
Onderwaterzetting	4
Toneelgezelschap Tijl Uilenspiegel	12
1917	14
Lakennijverheid te Walem	16
Krant van 1927	18
Oudstrijders en bidprenten	19